

Miljöhänsyn Södra Skog – strategisk inriktning



Södras skogsbruk ska bedrivas ansvarsfullt och med ståndortsanpassade metoder som värnar skogens ekosystemtjänster och artmångfald

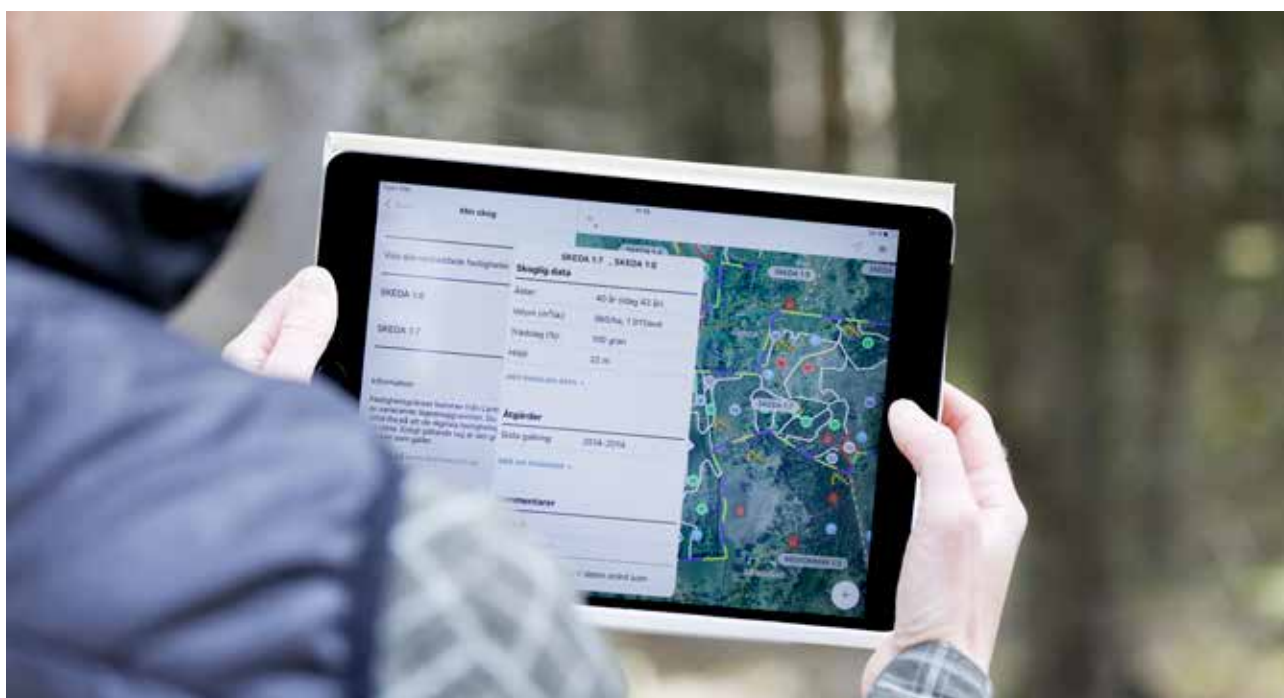
De här riktlinjerna är ett stöddokument för avvägningen mellan produktion, ekonomi och natur-, kultur- och social hänsyn. Hänsynen kallas gemensamt för miljöhänsyn. Miljöhänsyn är en del i vårt dagliga arbete. Den grundar sig bland annat på FN:s hållbarhetsmål, de nationella miljökvalitetsmålen, skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn, Södras hållbarhetspolicy med de strategiska inriktningarna för hållbarhetsarbetet och reglerna för skogscertifiering enligt FSC® (CO14930) och PEFC (05-22-11). Antagen av Södra Skogs ledning den 18 februari 2022.

Planering är grunden för arbetet

Den gröna skogsbruksplanen är skogsgårdens viktigaste planeringsredskap. I samband med planläggningen görs en naturvärdesbedömning av samtliga avdelningar. Även övriga värden så som sociala, kulturella och vattenanknutna tas i beaktande.

VÄGLEDNING

- Planeringsarbetet utgår från ett landskapsekologiskt perspektiv såsom det uttryckts i Södras naturvärdesregioner.
- Kunskaper om förekomster av nyckelbiotoper och andra miljöer med höga naturvärden, liksom kända uppgifter om särskilda artförekomster, är utgångspunkt i planläggningsarbetet.
- Planläggarna ska ha en för uppdraget relevant utbildning och förmåga att kunna identifiera avdelningar med höga naturvärden.
- Anställda och entreprenörer ska ha tillräcklig kompetens för att kunna planera och utföra bra miljöhänsyn.
- Entreprenörer som anlitas ska vara entreprenörs-certifierade enligt PEFC:s regelverk.
- Innan uppdrag tecknas ska följande utföras:
 - Inhämta aktuell information som finns i Södras kartverktyg, exempelvis nyckelbiotoper, kultur-lämningar och vattenskyddsområden.
 - Kontrollera objektets målklassning i grön skogsbruksplan.
 - Om grön skogsbruksplan saknas eller målklassen i befintlig grön skogsbruksplan inte bedöms vara relevant, görs en naturvärdesbedömning enligt Södras rutin.
- Information viktig för en god miljöhänsyn dokumenteras i trakttdirektiv och förs vidare till de som genomför åtgärder.





Hänsyn och skydd

Det skogliga naturvårdsarbetet är inriktat på att ta generell eller förstärkt hänsyn till värdefulla substrat och biotoper i samband med skogliga åtgärder samt att göra frivilliga avsättningar av särskilt värdefulla miljöer.

VÄGLEDNING

- Vid skogliga åtgärder i objekt med låga eller ordinära naturvärden ska generell miljöhänsyn tas (PG – produktion med generell hänsyn).
- I objekt där lämplig hänsyn till natur-, kultur- och sociala värden utgör mer än tio procent av arealen krävs en förstärkt hänsyn. Målet för avdelningen är en kombination av produktion och miljö (K-områden).
- Naturvårdsavsättningar görs av de områden på fastigheten som håller de högsta naturvärdena. Alla områden med höga naturvärden ska avsättas för fri utveckling (NO – naturvård orört) eller naturvårdande skötsel (NS – naturvård skötsel). NO/NS-områden ska ha en målbild för hur beståndet ska se ut på sikt och vilka miljövärden som ska gynnas. Skötselåtgärderna ska utformas så att målbilden kan nås.
- Mindre ytor med höga naturvärden, så kallade hänsynskrävande biotoper, lämnas som generell hänsyn (oftast < 0,3 hektar).

Områden med höga naturvärden

Områden som håller höga naturvärden kan exempelvis vara nyckelbiotoper eller objekt med naturvärden enligt Skogsstyrelsens definition. Gammelskog, som Södra har definierat som äldre skogar som uppkommit genom naturlig föryngring, är skogar med ett påtagligt inslag av mycket gamla träd (för barrskog äldre än 150 år) och generellt ett påtagligt inslag av död ved. Gammelskog har ofta höga naturvärden. I områdena har ingen eller endast obetydlig avverkning skett under de senaste 30 åren eller så bedöms områdena ha varit kontinuerligt trädbevuxna under flera generationer.

VÄGLEDNING

- I områden med höga naturvärden utförs endast åtgärder som bevarar eller förstärker områdets värden. I vissa områden kan ett K-mål vara möjligt.
- I de fall olika miljövärden står mot varandra ska en prioritering göras, vid behov i samråd med berörda myndigheter.
- Åtgärder i nyckelbiotoper och objekt med höga naturvärden ska alltid samrådats med myndighet.

Virke från skogar med höga naturvärden

Södra har spårbarhetscertifikat enligt PEFC och FSC. Det innebär att vi tar inte emot virke som avverkats i strid med certifieringsbestämmelserna. Detta gäller allt virke som levereras till Södra.

VÄGLEDNING

- Vi tar inte emot virke från naturreservat eller andra formellt skyddade områden, såvida inte virket kommer från åtgärder gjorda i syfte att gynna naturvärdena och samråd har skett.
- Vi tar inte emot virke från registrerade nyckelbiotoper eller andra områden med höga naturvärden, såvida inte virket kommer från åtgärder gjorda i syfte att gynna naturvärdena och samråd har skett.

Importvirke

Södra har spårbarhetscertifikat enligt PEFC och FSC. Det innebär att vi inte tar emot virke som avverkats i strid med certifieringsbestämmelserna. Detta gäller allt virke som levereras till Södra.

VÄGLEDNING

- Importvirke ska komma från avverkningar som utförts enligt gällande lagstiftning i respektive land.
- Virket ska minst uppfylla kraven för FSC Controlled wood.





Körskador

Genom god planering och funktionellt vägnät förebygger vi och minimerar riskerna för körskador på mark, vatten, kulturminnen och social hänsyn – till exempel stigar.

VÄGLEDNING

- Planera skogsbruksåtgärder så att riskerna för körskador minimeras.
- I känsliga miljöer används markskonare, risning och körskadeförebyggande metodik.

Sociala värden

Skogen är en stor källa till upplevelser och rekreation för många människor och det är därför viktigt att vi tar hänsyn till skogens sociala värden, särskilt i tätortsnära skogar.

VÄGLEDNING

- God kommunikation med nyttjarna är grundläggande för all hänsyn till friluftsliv och rekreation.
- Undvik nedrisning och körskador på stigar, leder och uppehållsplatser.
- Skapa variation, exempelvis vad gäller trädslag, åldersfördelning, beståndsstorlek och förnyingsmetoder.



Kulturmiljöer

Vid skogliga åtgärder ska kulturmiljöer skyddas och bevaras. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador undviks.

VÄGLEDNING

- Använd befintliga kartskikt och information vid planeringen av åtgärden.
- Kulturstubbar används som ett signalverktyg för att uppmärksamma lämningar och på så sätt skydda dessa vid framtida skogliga åtgärder.
- Vid åtgärder som berör fornlämningar, samråds med länsstyrelsen.

Skogens vattenmiljöer

Vattenmiljöer är viktiga för såväl biologisk mångfald som för sociala värden. Förvaltningen och brukandet av skogen är även centralt för vattnets kretslopp och för tillgången till rent vatten.

VÄGLEDNING

- Vid nyplanläggning ska naturvärdesbedömning av vattendrag och blå målklasser användas.
- Hänsyn till vatten i samband med skogliga åtgärder tas genom körskadeförebyggande åtgärder och funktionella kantzoner.
- Miljö-/kretsloppsanpassade oljor används i maskiner.
- Skogsbruk bedrivs inte på blöta skogsmarker (grundvattnet bildar vattensamlingar i markytan, man kan inte gå torrskodd, tall och gran kan endast undantagsvis uppträda beståndsbildande).

Södras förhållningssätt till naturvärden kopplade till storm och skogsbränder

Stora störningar i form av exempelvis brand och storm är återkommande och viktiga delar i naturlandskapet och skapar livsmiljöer åt en mängd arter. Det är därför viktigt att vi tar en speciell miljöhänsyn efter storm och brand.

STORMPÅVERKADE MILJÖER

Stormfällningar kan skapa stora skador på skogen, men stormfällt virke är också värdefullt för artmångfalden. Upparbetning av stormfälld skog innebär därför en avvägning mellan att rädda virkesvärden och att ta lämplig naturhänsyn.

VÄGLEDNING

- Upparbetning av stormfällda träd ska inte ske i områden avsatta för naturvård, såvida inte upparbetningen är motiverad av naturvårdsskäl eller enligt skogsvårdslagens krav för att förhindra omfattande skador av främst granbarkborre.
- Tidigare lämnad naturhänsyn ska inte upparbetas och generell hänsyn ska tas i bestånd som berörs av upparbetningen av stormfällt virke.
- Torrträd, lågor och andra döda träd som har varit döda längre tid än ett år ska lämnas. Om den döda veden utgör en säkerhetsrisk för människor, egendom eller blockerar stigar och vägar får trädet fällas, kapas till högstubbe eller flyttas. (Undantag kan finnas efter stora stormfällningar för att kunna leva upp till skogsvårdslagens föryngringskrav).

BRANDPÅVERKADE MILJÖER

Många av de arter som förekommer i skogslandskapet är anpassade till miljöer som präglats av återkommande bränder. Numera ser vi till att förhindra att bränder uppstår samt släcker bränder. Därför behövs det områden med brandpräglad natur.

VÄGLEDNING

- I skog och skogsmark som har spår av äldre brand ska hänsyn tas till brandpräglade naturvärden, exempelvis lämnas alla träd med brandljud.
- Skogsmark som nyligen brunnit hyser ofta höga naturvärden och kan bli betraktad som nyckelbiotop.
- Om upparbetning av träd ska ske på skogsmark som nyligen brunnit lämnas en förstärkt hänsyn i form av stående levande träd med brandskador samt bränd död ved.
- Naturvårdsbränning utförs enligt kraven i skogscertifieringarna.



Trädbärande miljöer utanför produktiv skogsmark

Många miljövärden på en fastighet kan finnas utanför den brukade skogen på exempelvis impedimentsmark, jordbruksmark och gårdsmiljöer. Värdena kan bestå bland annat av naturvärdesträd, markflora, kulturspår och sociala värden. Dessa värden är viktiga på landskapsnivå.

VÄGLEDNING

- Vid åtgärder i eller intill dessa miljöer är det viktigt att hänsyn tas till de värden som finns där.
- Igenväxande trädbärande hagmarker bör skötas för att bibehålla områdets natur- och kulturvärden.
- Hänsyn tas till naturvärdesträd i exempelvis gårdsmiljöer, alléer, parker, åkerholmar med mera. Vissa av dessa miljöer omfattas av det generella biotopskyddet och kräver vid åtgärd samråd med länsstyrelsen. (Ibland kan det vara lämpligt att flytta ved från nedtagna träd i dessa miljöer till att berika andra skogliga miljöer med).
- På trädbärande impediment utförs endast åtgärder för att bevara eller gynna den biologiska mångfalden.
- På vissa trädbärande åker- och betesmarker kan det finnas skötsel föreskrifter kopplade till olika stödregler (exempelvis EU-bidrag) som ska tas i beaktande.



Beskogning av före detta åker- och betesmark

I många delar av Götaland sker en omföring av före detta åker- och betesmarker till skog, dels aktivt men framförallt genom upphört brukande. Eftersom det på dessa marker ofta finns höga miljövärden i form av naturvärdesträd, markflora samt andra värden så som kulturspår och sociala värden är det viktigt att hänsyn tas vid aktiv beskogning.

VÄGLEDNING

- Öppna kulturmarker under 0,5 hektar ska inte aktivt beskogas.
- Ogödslade naturbetesmarker med värdefull flora bör inte beskogas.
- För bland annat befintliga naturvärden och landskapsbilden används med fördel lövträdslag vid beskogning.
- Vid beskogning ska hänsyn tas till befintliga värden så som naturvärdesträd, brynmiljöer och kulturspår.
- Vid beskogning av åker- och betesmark samråds med berörd myndighet.

Utbildning och samverkan

Kompetens och engagemang är viktiga grunder för ett aktivt och framgångsrikt arbete med miljöhänsyn.

VÄGLEDNING

- Vi verkar för en god kunskap och motivation för miljöhänsyn hos Södras medlemmar, förtroendevalda, anställda och entreprenörer.
- Vi tar fortlöpande till oss ny kunskap och erfarenheter för att kunna förbättra naturvårdsarbetet.
- Vi eftersträvar goda relationer och samverkan med personer och organisationer som är intresserade eller berörs av skogsbruket.
- Då planerade skogsbruksåtgärder kan åstadkomma konflikter med intresseorganisationer, allmänhet eller närboende, ska en aktiv dialog genomföras med berörda. Målet är att erhålla en samförståndslösning för hanteringen av den planerade skogsbruksåtgärden.